

ИНСТИТУТ ЗА РАТАРСТВО И ПОВРТАРСТВО
ИНСТИТУТ ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ
INSTITUTE OF FIELD AND VEGETABLE CROPS
NATIONAL INSTITUTE OF THE REPUBLIC OF SERBIA

www.nsseme.com

institut@nsseme.com • www.ifvcns.rs

ОТЗЫВ

на диссертационную работу докторанта по специальности

6D080800 – «Почвоведение и агрохимия»

Бейсенбаевой Маусымжан Есболовны

на тему: «Влияние оптимизации режима полива и минерального питания на урожайность сои на обыкновенных сероземах Южного Казахстана»

Актуальность темы исследования

Работа Бейсенбаевой Маусымжан Есболовны посвящена одной из актуальнейших проблем современного сельского хозяйства — повышению эффективности использования минеральных удобрений и водных ресурсов в условиях орошаемого земледелия. В условиях Южного Казахстана, где водные ресурсы ограничены, а качество почв требует оптимизации агротехнических мероприятий, исследование режимов полива и минерального питания сои (*Glycine max*) имеет стратегическое значение. Выбранная тема соответствует приоритетам национальной аграрной политики в области устойчивого земледелия и направлена на решение задач повышения продуктивности сельскохозяйственных культур при снижении экологической нагрузки.

Научная новизна

Исследование впервые выявило и обосновало оптимальные параметры водного и минерального питания сои для обыкновенных сероземов Южного Казахстана. Автором изучено влияние различных режимов полива и доз минеральных удобрений на динамику макро- и микроэлементов в почве, рост, развитие растений и формирование урожая. Выделены наиболее эффективные сочетания агротехнических приёмов, обеспечивающие достижение максимальной урожайности при минимизации использования ресурсов. Научные выводы диссертации имеют высокую степень новизны и обоснованы как полевыми, так и лабораторными исследованиями.

Практическая значимость

Результаты исследования имеют непосредственное прикладное значение. Предложенные рекомендации позволяют повысить урожайность сои до 25–30 ц/га, улучшить качество зерна, рационально использовать водные ресурсы, сократить затраты на производство и повысить рентабельность агропроизводства. Использование разработанных методик может быть

ИНСТИТУТ ЗА РАТАРСТВО И ПОВРТАРСТВО
ИНСТИТУТ ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ
INSTITUTE OF FIELD AND VEGETABLE CROPS
NATIONAL INSTITUTE OF THE REPUBLIC OF SERBIA

www.nsseme.com

institut@nsseme.com • www.ifvcns.rs

эффективно внедрено в сельскохозяйственных предприятиях Южного Казахстана и других регионов с аналогичными природно-климатическими условиями.

Научно-исследовательская программа

Исследование проведено в рамках научно-технической программы «Создание и внедрение высококачественных сортов сои в новых, высокоурожайных, стрессоустойчивых средах для различных регионов страны с использованием мирового разнообразия» (госрегистрационный номер № 0118PK01208).

Внедрение результатов

Разработанные методы апробированы и внедрены на производственных площадках производственного кооператива «Бес-Жал» (Туркестанская область, Тулькубасский район). Внедрение рекомендаций на площади 5 га подтвердило их эффективность, обеспечив увеличение урожайности и снижение себестоимости продукции.

Публикации

По результатам исследований опубликовано 12 научных трудов, включая:

- 1 статью в изданиях, индексируемых Scopus и Web of Science;
- 3 статьи в изданиях, рекомендованных МОН РК;
- 8 статей в материалах международных конференций.

Оценка личных качеств докторанта

Бейсенбаева Маусымжан Есболовна в период с сентября по октябрь 2020 года проходила практическую стажировку в Институте полеводства и овощеводства в городе Нови Сад, Республика Сербия. В ходе стажировки она зарекомендовала себя как целеустремлённый, трудолюбивый и ответственный исследователь, проявляя высокий уровень профессиональной подготовки и глубокие знания в области почвоведения, агрохимии и управления водными и минеральными ресурсами. Особое внимание заслуживает её высокий профессионализм и самостоятельность в выполнении поставленных задач. Она быстро адаптировалась к новой исследовательской среде, осваивала современные методы и технологии, применяемые в агрономической практике, а также активно обменивалась опытом с коллегами и научными сотрудниками института. Диссертационная работа Маусымжан Есболовны выделяется четкой структурой, научной новизной, глубиной анализа и практической значимостью. Её исследования в области оптимизации водного и минерального питания сои в условиях Южного Казахстана имеют важное значение для сельского хозяйства и могут быть успешно применены на практике.

ИНСТИТУТ ЗА РАТАРСТВО И ПОВРТАРСТВО
ИНСТИТУТ ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ
INSTITUTE OF FIELD AND VEGETABLE CROPS
NATIONAL INSTITUTE OF THE REPUBLIC OF SERBIA

www.nsseme.com

institut@nsseme.com • www.ifvcns.rs

Заклучение

Диссертационна работа Бейсенбаевой Маусымжан Есболовны на тему: «Влияние оптимизации режима полива и минерального питания на урожайность сои на обыкновенных сероземах Южного Казахстана» полностью соответствует требованиям Комитета по обеспечению качества в сфере образования и науки МОН РК, предъявляемым к диссертациям на соискание степени доктора философии (PhD).

На основании вышеизложенного, автор заслуживает присуждения степени доктора философии (PhD) по специальности 6D080800 – «Почвоведение и агрохимия».

Зарубежный научный консультант

Заведующий Отделом кормовых культур
Института полеводства и овощеводства,
доктор сельскохозяйственных наук, научный советник,
председатель Общества кормовых культур Республики Сербии
(г. Нови Сад, Республика Сербия)

Д.М. Карагич

Подпись заверена:
Гордана Петрович-Дакич
Начальник отдела кадров
/подпись/

М.П.

СМОТРИТЕ НА ОБОРОТЕ

КОМЕРЦИЈАЛНА БАНКА а.д. Београд бр. 205-224317-26
BANCA INTESA а.д. Београд бр. 160-923934-49
UNICREDIT BANK а.д. Београд бр. 170-0030022437000-74
ERSTE BANK а.д. Нови Сад бр. 340-29545-50

Максима Горког 30, 21000 Нови Сад, Србија
Тел: +381 21 4898 100 / Факс: +381 21 4898 131
Суд. Р. Број: Фм.48/07
ПИБ: 101705343 / МБ: 08055092

6D080800 - «Топырақтану және агрохимия»

мамандығы бойынша докторант

Маусымжан Есболовна Бейсенбаеваның

**«Оңтүстік Қазақстанның кәдімгі сұр топырақтарының суару және
минералдық коректену режимдерін оңтайландырудың майбұршақ
өнімділігіне әсері»**

атты диссертациялық жұмысына

ПІКІР

Зерттеу тақырыбының өзектілігі

Маусымжан Есболовна Бейсенбаеваның жұмысы қазіргі ауыл шаруашылығының өзекті мәселелерінің бірі — суармалы егіншілік жағдайында минералды тыңайтқыштар мен су ресурстарын пайдалану тиімділігін арттыруға арналған. Су ресурстары шектеулі, ал топырақ сапасы агротехникалық іс-шараларды оңтайландыруды талап ететін Оңтүстік Қазақстан жағдайында сояны (*Glycine max*) суару және минералды коректену режимдерін зерттеу стратегиялық маңызға ие. Тандалған тақырып орнықты егіншілік саласындағы ұлттық аграрлық саясаттың басымдықтарына сәйкес келеді және экологиялық жүктемені төмендеті отырып, ауыл шаруашылығы дақылдарының өнімділігін арттыру міндеттерін шешуге бағытталған.

Зерттеудің ғылыми жаңалығы

Зерттеу алғаш рет Оңтүстік Қазақстанның қарапайым бозтопырағы үшін сояның су және минералды коректенуінің оңтайлы параметрлерін анықтап, негіздеді. Автор түрлі суару режимдерінің және минералды тыңайтқыштардың дозаларының топырақтағы макро және микроэлементтердің динамикасына, өсімдіктердің өсуіне, дамуына және егіннің қалыптасуына әсерін зерттеді. Ресурстарды пайдалануды барынша азайту кезінде максималды өнімділікке қол жеткізуді қамтамасыз ететін агротехникалық әдістердің ең тиімді үйлесімі анықталды. Диссертацияның ғылыми тұжырымдары жаңалықтың жоғары дәрежесіне ие және дала мен зертхана жағдайында өткізілген зерттеулермен негізделген.

Практикалық маңыздылығы

Зерттеу нәтижелерінің тікелей қолданбалы мәні бар. Ұсынылған ұсынымдар соя өнімділігін 25-30 ц/га дейін арттыруға, астық сапасын жақсартуға, су ресурстарын

ұтымды пайдалануға, өндіріс шығындарын азайтуға және агроөндірістің табыстылығын арттыруға мүмкіндік береді. Әзірленген әдістемелерді пайдалану Оңтүстік Қазақстанның және ұқсас табиғи-климаттық жағдайлары бар басқа өңірлердің ауыл шаруашылығы кәсіпорындарында тиімді енгізілуі мүмкін.

Ғылыми-зерттеу бағдарламасы

Зерттеу «Әлемдік саналуандылықты пайдалана отырып, елдің түрлі өңірлері үшін жаңа, жоғары өнімді, стресске төзімді ортада сояның жоғары сапалы сұрыптарын шығару және енгізу» ғылыми-техникалық бағдарламасы (мемлекеттік тіркеу нөмірі № 0118рк01208) шеңберінде жүргізілді.

Нәтижелерді енгізу

Әзірленген әдістер «Бес-Жал» өндірістік кооперативінің (Түркістан облысы, Түлкібас ауданы) өндірістік алаңдарында сыналып, енгізілді. Ұсынымдарды 5 га аумақта енгізу өнімділіктің артуын және өнімнің өзіндік құнының төмендеуін қамтамасыз ете отырып, олардың тиімділігін растады.

Жарияланымдар

Зерттеу нәтижелері бойынша 12 ғылыми еңбек, соның ішінде;

- Scopus және Web of Science индекстейтін басылымдарда 1 мақала;
- ҚР БҒМ ұсынған басылымдарда 3 мақала;
- халықаралық конференция материалдарында 8 мақала жарияланды.

Докторанттың жеке қасиеттерін бағалау

Маусымжан Есболовна Бейсенбаева 2020 жылдың қыркүйек-қазан айлары аралығында Сербия Республикасы, Нови Сад қаласындағы Егіншілік және көкөніс шаруашылығы институтында тәжірибелік тағылымдамадан өтті. Тағылымдама барысында ол өзін топырақтану, агрохимия мен су және минералды ресурстарды басқару саласында кәсіби дайындықтың жоғары деңгейін және терең білімін көрсете отырып, өзін мақсатты, еңбекқор және жауапты зерттеуші ретінде көрсетті.

Оның жоғары кәсібилігі мен қойылған міндеттерді орындаудағы дербестігі ерекше назар аударуға лайық. Ол жаңа зерттеу ортасына тез бейімделіп, агрономиялық тәжірибеде қолданылатын заманауи әдістер мен технологияларды игерді, сондай-ақ әріптестерімен және институттың ғылыми қызметкерлерімен белсенді түрде тәжірибе алмасты. Маусымжан Есболовнаның диссертациялық жұмысы нақты құрылымымен, ғылыми жаңалығымен, талдау тереңдігімен және практикалық маңыздылығымен ерекшеленеді. Оның «Оңтүстік Қазақстанның кәдімгі сұр топырақтарының суару және минералдық қоректену режимдерін оңтайландырудың майбұршақ өнімділігіне әсері» саласындағы зерттеулері ауыл шаруашылығы үшін маңызды мәнге ие және тәжірибе жүзінде сәтті қолданылуы мүмкін.

/логотип/

**СЕРБИЯ РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЕГІНШІЛІК ЖӘНЕ КӨКӨНІС
ШАРУАШЫЛЫҒЫ ИНСТИТУТЫ**

www.nsseme.com

/логотип/

Қорытынды

Маусымжан Есболовна Бейсенбаеваның «Оңтүстік Қазақстанның кәдімгі сұр топырақтарының суару және минералдық қоректену режимдерін оңтайландырудың майбұршақ өнімділігіне әсері» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы ҚР БҒМ Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитетінің Философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін диссертацияларға қоятын талаптарына толық сәйкес келеді.

Жоғарыда айтылғандардың негізінде автор 6D080800 — «Топырақтану және агрохимия» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға лайық.

Шетелдік ғылыми консультант

Егіншілік және көкөніс шаруашылығы институтының Жемшөп дақылдары бөлімінің меңгерушісі,

ауыл шаруашылығы ғылымдарының докторы, ғылыми кеңесші, Сербия Республикасының Жемшөп дақылдары қоғамының төрағасы (Нови Сад қ., Сербия Республикасы)

Д. М. Карагич

/қолы/

Қолы расталды

Гордана Петрович-Дакич

Кадрлар бөлімінің бастығы

/қолы/

Мөр: Сербия Республикасының Егіншілік және көкөніс шаруашылығы институты.